

Іванова Л.Б. к.е.н., доцент
Литовченко А.С., студентка 3 курсу,
група ОАт-171, факультет обліково-економічний
Чернігівський національний технологічний університет

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ: ЕТАПИ ТА ПОКАЗНИКИ

Економічний аналіз є однією з важливих функцій управління підприємством, який дозволяє визначити оптимальне відношення між комерційними інтересами та соціальним напрямком діяльності окремого підприємства, що є підґрунтям сталого розвитку національної економіки в цілому.

Теорія пізнання (гносеологія, епістемологія), один з фундаментальних методологічних розділів філософії, що вивчає можливості і закономірності пізнання від уявлень, понять до об'єктивної реальності, коли всебічно досліджуються етапи, шаблі й форми пізнавального процесу, умови і критерії, досягаючи встановлення його достовірності та істинності [1].

Виступаючи в якості методологічної основи всіх галузей науки, теорія пізнання визначає сутність, необхідність і послідовність економічного аналізу. Предметом економічного аналізу є вся доступна досліднику реальність, прийнята в сукупності предметів і явищ, що знаходяться в тих чи інших зв'язках один з одним і постійному русі і розвитку [2-5]. Методологія економічного аналізу щодо вивчення реальності дозволяє розробити управлінські рішення з метою ефективного використання ресурсів підприємства.

Одним з багатьох об'єктів економічного аналізу є його внутрішні господарські зв'язки між підрозділами підприємства.

Економічний аналіз діяльності окремого підрозділу є частиною цілого та підпорядковується його принципам, здійснюється за загальними методами, способами, прийомами дослідження показників. Проте економічний аналіз дільниці має особливості, що пов'язано з організаційними причинами:

- відсутністю у системі показників цін на продукцію, яка має завершений цикл, або на продукцію, що навіть не має завершеного вигляду. Тому аналіз обсягів продукції дільниці у вартісному виразі має умовний характер, здійснюється за собівартістю товарної продукції. Визначаються обсяги як добуток кількості виробленої продукції на собівартість одиниці продукції. При порівнянні показників обсягу продукції у вартісному виразі за ряд періодів, необхідно мати на увазі, що на збільшення узагальнюючого показника впливають як позитивні так і негативні причини, що зумовлює необхідність факторного аналізу, виявлення окремого впливу змін собівартості та кількості виробленої продукції;

- з зв'язку з цим центральним об'єктом для аналізу дільниці є собівартість одиниці продукції та її фактори впливу;

- до таких факторів відносяться:

- рівень браку та відповідно до нього показники задачі продукції з першого пред'явлення; поглиблення спеціалізації на дільниці, що сприяє підвищенню продуктивності праці та відображається у показнику збільшення покупних напівфабрикатів;

- оптимізація структури персоналу дільниці;

- рівень забезпеченості кваліфікованим персоналом, що можна розрахувати за показниками відносного відхилення зміни робітників методом вирівнювання початкових точок аналізу;

- рівень та структура витрат за комплексними статтями: витрат на утримання та ремонт обладнання, управлінського персоналу дільниці та однорідних матеріальних витрат, при цьому рівень забезпеченості матеріальними витратами та їх корисне використання також визначається методом вирівнювання початкових точок аналізу;

рівень екстенсивного та інтенсивного завантаження обладнання, що відображається за допомогою показників фонду корисного робочого часу, який уявляє собою багатofакторну модель, аналіз за якою може здійснювались повним методом ланцюгових підстановок;

рівень використання робочого часу;

рівень використання персоналу з відповідними виплатами основної та додаткової заробітної плати.

Більшість факторів описуються за допомогою простіших та базових моделей, які використовуються в економічному аналізі. Тому на завершальному етапі внутрішнього аналізу дільниці необхідні узагальнення з метою виявлення найбільш впливових факторів, що важливо для розробки заходів по зменшенню собівартості продукції та поліпшенні її якості. Зменшення собівартості продукції в окремій дільниці дозволить збільшити фінансові результати в цілому по підприємству.

Список використаних джерел:

1. Філософський енциклопедичний словник / Національна академія наук України - Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди – Київ: Абрис, 2002. – 751 с.

2. Шеремет А. Д. Теорія економічного аналізу / А. Д. Шеремет, М. І. Баканов. – М.: Фінанси та статистика, 2014. – 625 с.

3. Татар М. С. Аналіз і оцінювання фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. до виконання курс. роботи / М. С. Татар ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". - Харків : ХАІ, 2015. - 55 с. : табл.

4. Павловська О. В. Фінансовий аналіз [Текст]: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисципліни / О. В. Павловська [и др.]; Київський національний економічний ун-т. - К.: КНЕУ, 2002. - 388 с.

5. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз [Текст] : Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів екон. спец. / Ю. С. Цал-Цалко. - Житомир : [б.в.], 2001. - 300 с.